

Stipendiestiftelsen för
STUDIER AV JAPANSKT SAMHÄLLSLIV
1992–2002

Förord

Stipendiestiftelsen för studier av japanskt samhällsliv kan tacka generositeten hos 1930-talets japansvenskar och 1980-talets överhettade fastighetsmarknad för sin existens. Stiftelsen har sitt ursprung i en uppmärksammas affär. 1987 sålde svenska staten halva ambassadtomten i Roppongi i centrala Tokyo till det japanska fastighetsbolaget Mori Building. Köpeskillingen blev hela 1,2 miljarder kronor. Staten hade kunnat köpa den attraktiva tomten i Roppongi tack vare en donation på drygt 400 000 kronor från svensk-kolonin i Japan på 1930-talet.

Avtalet med Mori Building omfattade inte bara markförsäljningen. Mori skulle på totalentreprenad uppföra en ny ambassadbyggnad på den återstående tomthalvan. Den sålda marken skulle användas för att anlägga en mindre park och gångvägar. Byggrätten på den sålda marken flyttades över till Moris angränsande mark för att möjliggöra ännu högre byggnader för kontor och bostäder i Shiroyamaområdet.

Efter den spektakulära tomtaffären beslutade regeringen att avsätta 17 miljoner kronor till en stiftelse som fick namnet Stipendiestiftelsen för studier av japanskt samhällsliv. Stiftelsens uppgift skulle vara att stimulera de svenska kontakterna med Japan, vilket också var syftet med den insamling som möjliggjort det ursprungliga tomtköpet på 1930-talet.

Stiftelsen har i uppdrag att utdela stipendier till svenska medborgare för studier och forskning i Japan av japanskt samhällsliv. Stipendiemedel kan också användas till att på annat sätt underlätta stipendiaternas vistelse i Japan. Detta stöd har kunnat ges på ett förnämligt sätt under de gångna tio åren tack vare att Minoru Mori, motparten vid fastighetsaffären i Tokyo, ställde två exklusiva lägenheter i centrala Tokyo till förfogande.

Ambassadör i Tokyo under förhandlingsåren var Gunnar Lonaeus, som sedan generöst biträtt styrelsen i arbetet med att utse stipendiater. Hans klokskap, erfarenhet och goda kontakter med andra aktörer inom stiftelse- och Japankännarnas värld i Sverige har varit ovärderlig.

Svenska institutet åtog sig redan från starten att samarbeta med stiftelsen i den praktiska hanteringen och administrationen av stipendieverksamheten, ett arbete som sköts med stor professionalism.

Styrelsen har i enlighet med formuleringarna i stiftelseförordnandet gjort en bred tolkning av vilka som kan tilldelas stipendier. Vi har varit angelägna om att välja stipendiater som kan bidra till att sprida fördjupade kunskaper om japanskt samhällsliv i Sverige. Hellre än att inrikta oss på några utvalda ämnes- eller kompetensområden har vi valt att låta utdelningen av stipendier spegla den bredd och

variationsrikedom som ansökningsfloden uppvisat genom åren.

Under stiftelsens första tio verksamhetsår har intresset för stipendier till Japan varierat. Till en början fanns uppenbarligen ett uppdämt behov av stipendier till Japan, som nu kunde tillgodoses. Stiftelsens förmögenhet uppgick den sista december år 2001 till 41 403 800 kronor och drygt elva miljoner kronor hade delats ut. Individuella stipendier för studievistelser i Japan på mellan två veckor och tre månader har tilldelats 280 personer, 220 har fått stöd i form av gruppstipendier till högskoleinstitutioner.

Med denna bok vill styrelsen markera stiftelsens tioårsjubileum. Vår förhoppning är att den samtidigt ska tjäna som inspirationskälla för framtida studier av japanskt samhällsliv.

Stockholm i november 2002

Gunilla Lindberg-Wada
styrelseordförande

Styrelsen har under åren bestått av

Ledamöter

Direktören Anders Clason (1992-1993)
Professorn Staffan Helmfrid (1994-1997)
Direktören Göran Holmqvist (1992-1994)
Journalisten Lena Hörngren (1998-)
Professorn Gunilla Lindberg-Wada, ordförande (1992-)
Journalisten Marja Lång (1992-1997)
Direktören Thomas Norell, vice ordförande (1992-)
Verksamhetschefen Lars-Erik Strandberg (2001-)
Docenten Marie Söderberg (1998-)

Suppleanter

Arkitekten Anders Bodin (1998-)
Fil. dr Bert Edström (1994)
Keramikern Päivi Ernkvist (1998-)
Journalisten Ronald Fagerfjäll (1992-1993)
Byråchefen Thomas Lundén (1995-)
Forskningsassistenten Marie Söderberg (1992-1997)
Ekon. dr Örjan Sölvell (1994-1997)
Föredraganden Lars Vargö (1992-1993)

Revisorer har varit

Auktoriserade revisorn Bo Fridman (1992-1994)
Auktoriserade revisorn Göran Raspe (1992-)
Departementssekreteraren/kanslirådet Frank Waltersson
(1995-)

ALLA fotografier i detta jubileumshäfte är tagna av Kristina Eriksson som tillsammans med journalisten Birgitta Sandstedt reste i Japan 1998. Stipendiaterna studerade främst kvinnornas ställning i det japanska samhället.

Frilansfotografen Kristina Eriksson kommer från Stockholm men bor i Berlin sedan 1971. Fotografkarriären började med att Kristina fick ta över en gammal Leica och med den åkte hon till en ungdomsfestival på Kuba 1978. Efter att ha lyckats sälja bilderna därifrån till en tidning började hon frilansa för tyska och skandinaviska tidningar. 1993 vann hon en fototävling där det gällde att skildra situationen för kvinnor i Berlin. Hon är specialiserad på östeuropeiska länder och före detta sovjetiska republiker och har ett stort eget fotoarkiv. Helst fotograferar hon gamla tanter, men sådana bilder vill ingen ha, säger hon.

Tidigare stipendiater och projekt

ARKITEKTUR

Leif Brodersen: Rumsligt och klimatiskt differentierad arkitektur.

Peter Elfstrand: Framtida japansk arkitektur genom praktikarbete hos Makoto Sei Watanabe i Tokyo.

Kristian Eriksson och Anna Sixtensson-Runske: Ljusets behandling i japansk arkitektur.

Maria Paula Femenias: Japansk rumsuppfattning bland annat i zentemplen.

Ingegärd Gyllenswärd: Ekologiska principer inom japansk arkitektur.

Linda Hodann och Åsa Lundberg: Äldre riters och mönster påverkan på modernt byggande.

Vahid Izadi: Katsuravillans rumsförhållanden och dess länkar till modern rumsuppfattning.

Magnus Knutsson: Japanskt stadsbyggande och järnvägsplanering.

Ulf Lindqvist: Utvecklingen av så kallade intelligenta hus i Japan.

Karin Löfgren: Köpmans- och hantverkshusen i Kyoto.

Mikael Pedersen: Kopplingen mellan gestaltning och filosofi, med tehuset som exempel.

Susanne Ramel och Sofia Uddén: Planlösning och inredning för dubbelutnyttjande av ytor inom bostäder och lokaler.

Anna Rothman och Christina Schutrick: Japanskt synsätt på stadens förändringar bland annat vid återuppbyggnad efter katastrofer.

Klas Ruin: Japanska flerbostadshus i tätbyggda storstäder.

Jacob Sahlqvist: Efterkrigstidens japanska formkultur.

BIBLIOTEK

Kurt Fransson: Sökrutiner och informationsutbud hos japanska databasvärdar samt den japanska bokmarknaden.

Maria Nygårds: Företagsbibliotek inom svensk och japansk bilindustri.

DANS

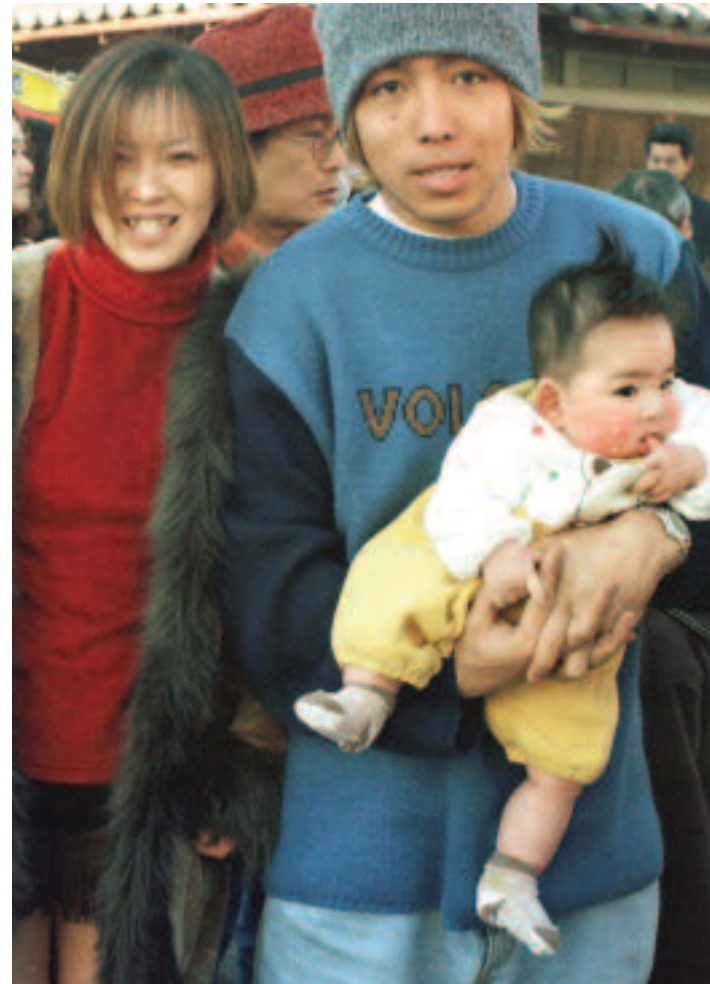
Anna-Yrsa Falenius: Butohdans.

Mats Hansson: Taikotrummor och butohdans.

Anna-Tora Jonasson: Butohdans.

Ami Skånberg Dahlstedt: Klassisk och nutida japansk dans.

Susanna Åkerlund: Dansformen jiuta-mai.

EKONOMI / NÄRINGS LIV / ARBETSMARKNAD

Per Aspemar, Anders Carlström och Stefan Nilsson: Japansk marknadsföring i utlandet.

Magnus Berg: Japanska företags strategi gentemot u-länder och bistånd.

Kerstin Berglöf: Japans internationella handelspolitik.

Jan Bertoft: Konsumenternas ställning vad gäller lagstiftning, organisationer och media.

Michael Blom: Värderingar inom japansk företagskultur.

Sven Åke Harald Böök: Producent- och konsumentkooperationen i Japan.

Peter Forsberg: Studier och praktik inom japanskt samhällsliv.

Erling Forsman: Arbetsorganisation, lönebildning och anställningsvillkor på den japanska arbetsmarknaden.

Ann-Christine Hartman-Thorsén: Den japanska rationaliseringsmetoden Kaizen.

Malin Hjort och Mikael Nilsson: Relationen mellan svenska moderbolag och deras japanska dotterbolag.

Lars Holst: Japanska företags bruk av ny informationsteknologi och datorsimulering.

Annika Hägg: Svenska företags resultat på den japanska marknaden.

Göran Jonsson: Den japanska aktiemarknaden och industriföretagens diversifiering.

Peter Krantz och Matilda Lennér: Japanska företags etableringsstrategier i Kina.

Fredrik Jörgensen och Tobias Skog: Zens påverkan på japanskt management.

Martin Persson: Industriell ekonomi och japansk kultur.

Olle Rossander: Strukturförändringen av Japans näringsliv och ekonomiska politik.

Mikael Seger: Den japanska produktionsfilosofin »Total Productive Maintenance«.

Fredrik Tjernström: Japanskt näringsliv.

Anders Törnvall: Moral och etik i japanskt arbetsliv.

Sofia Wirberg: Kunskapsuppbyggnad, lönesättning och produktivitet inom japansk industri.

Pontus Åberg: Konsumtionsbeteendens och efterfrågemönsters påverkan på export och import.

FEMINISM

Ann-Christine Haggren och Yvonne Perman: Japanska kvinnors ställning på arbetsmarknaden de senaste tio åren.

Béatrice Limare: Dokumentärfilm om kvinnans roll i dagens Japan.

Ann-Britt Mossberg, Lena Olsson, Ulla Sundén och Britt-Marie Thurén: Kontakter med japanska kvinnoforskare.

FILM & TV

Per Bodner: TV- och radioproduktion ur regissörens perspektiv.

Artur Kowalski: Japansk dokumentärfilm.

Lena Nilsson: Dokumentation i ord och bild om dagens Japan.

Michael Wallin: Studiebesök på japanska film och TV-bolag.

Göran Wernström: Filmvetenskaplig forskning om Akira Kurosawa.

INDUSTRI/TEKNIK

Uno Adolfsson: Nya ekonomiska och politiska förutsättningarnas påverkan på japansk industri.

Mats Ahlin: Analys av den japanska lastbilsmarknaden.

Maria Andersson: Japansk underhållsproduktionsfilosofi inom industrin.

Jan Conradsson: Japansk skeppsbyggnadsindustri.

Fredrik Ljungberg och Joakim Nilsson: Japanska vågkraftverk.

Reine Wasner: Teknologisk innovation i relation till marknadens behov.

Benny Öinert: Teknisk och ekonomisk utvecklingen inom japansk bilindustri.

Peter Österdahl: Forsknings- och utvecklingsarbete inom japansk industri.

KONST

Katinka Ahlbom, Pia König, Mikael Olsson och Anna Persson: Japansk samtidskonst.

Ragnhild Brodow, André Maslennikov och Gudrun Westerlund: Japanska konstnärer som engagerat sig i miljöfrågor.

Helena Byström, Monica Larsson, Åsa Lipka Falck och Ulla West: Kvinnliga japanska konstnärer, utställningar och seminarier.

Jens Fänge, Anna Kindgren och Andreas Roth: Studier i grafiska tekniker vid Kanazawa college of art.

Anne Himmelstrand: Japansk papperstillverkning.

Jan Myrdal: Bildsynen i populärgrafiken under 1800-talet.

Fredrik Strömberg: Artiklar och studier i manga.

Teresa Wennberg: Det virtuella rummet – konst och avancerad datateknologi.

KONSTHANTVERK / FORMGIVNING

Lars Almroth och Maija Suomalainen: Rakuteknik.

Henrik Dahlman: Grafisk formgivning och reklam i japanska medier.

Karl Englund: Kalligrafistudier för Endo Koyo.

Angelica Gustafsson: Formgivning av bruksföremål.

Gunilla Hedlund: Traditionell gjutjärnsteknik, tetsubin.

Lennart Larsson: Nutida japansk formkultur.

Anna Livén och Annika Oskarsson: Japansk designhistoria och förpackningsdesign.

Ulla Wallmén: Japansk produktdesign.

LITTERATUR

René Andersson: Modern japansk litteraturs bild av den diskriminerade minoriteten Burakumin.

Tatiana Dahlgren: Mottagandet av Ellen Key i Japan.

Stina Jelbring: Ett klassiskt litterärt motivs poetiska gestaltning genom tiderna.

Mats Karlsson: Nakagami Kenjis författarskap.

Keiko Kockum: Modernismen i modern japansk litteratur.

Per Lindblad: Banana Yoshimotos författarskap för att spegla ett samtida Japan genom en författarinna och hennes läsare.

Bengt Arne Runnerström: Bilderbok för barn, som skildrar den japanska kulturen genom barnen i det japanska samhället.

Sten Svensson: Den japanske haikupoeten Matsuo Bashô och hans reseskildring Oku no hosomichi.

Noriko Thunman: Utländska idéströmningar i modern japansk litteratur.

Birgitta Westin: Japansk barnkultur i syfte att introducera japanska barnböcker i Sverige.

MILJÖFRÅGOR/KULTURLANDSKAPET

Anna Broström: Vegetationssammansättning i det äldre kulturlandskapet.

Staffan Forsell: Japanskt miljöskydd i relation till japansk naturuppfattning.

Eva Grönwall: Skötsel och vård av äldre japanska trädgårdar.

Leif Hasselgren: Japanska attityder till miljö- och miljövardfrågor.

Hannes Helander: Japans hantering av miljöåtaganden inom ramen för ekonomiskt bistånd.

Amanda Högelin: Vattenresurshushållningen i Japan.

Tom Knutson: Japans utveckling mot en ökad miljöanpassning av industri, ekonomi och samhällsliv.

Bertil Öström: Medvetenhet och attityder till miljöfrågor samt medias bevakning av dessa.

MUSIK

Anna Blomqvist: Musikundervisning i Japan, främst Suzukimetoden.

Cecilia Ekerot och Martin Tell: Japansk konstsångstradition (Lieder).

Annika Eliasson Frick: Japansk folklig sång, s.k. min-yo.

Bengt Eriksson: Musik och massmedier.

Gustav Foghammar: Elektroakustisk musik och komposition.

Johan Holmlund: Orsaker till den svenska popmusikens framgångar i Japan.

Hasse Huss: Den japanska reggaescenen och musikindustrin.

Zbigniew Karkowski: Samarbete med japanska kompositörer och musiker.

Anna-Karin Larsson: Radioprogram om det japanska musiklivet.

Marita Lindqvist: Japanska ungdomars intresse för den inhemska popmusiken.

Jacharim Nordberg: Japansk bambuflöjt – Shakuhachi.

Ingrid Yoda: Stränginstrumenten Koto och Shamisen.

NATURVETENSKAP

Juha Alatalo: Analyser av växthuseffekten.

Johan Bergquist: Icke-linjär optik som medel för databehandling och ultrasnabb kommunikation.

Ulrika Larshamre: Japansk hjärnforsknings påverkan på teknikutvecklingen.

Bo Sjöberg: Forskning inom geologisk magnetism.

Torstein Sjøvold: Utveckling av arkeologiska mätmetoder inom osteologien.

PAPPERSHANTVERK

Jerry Grönberg: Tillverkning av handgjort papper vid Yamagata-chu.

Bertil Mauritzon: Handpapperstillverkning samt materialinsamling för boken Pappersmakarens resa.

Bo Rudin: Japanskt papper för en utökad och reviderad upplaga av Papprets historia.

Kerstin Svanberg: Tillverkning av handgjort papper.

PEDAGOGIK

Christopher Binz: Lärande och undervisning i den japanska skolan, med fokus på individualism och grupptillhörighet.

Agnetha Björkman: Miljöundervisningen på gymnasielärarutbildningen och i gymnasieskolan i Japan och Sverige.

Ann-Kristin Boström: Generationsöverskridande och livslångt lärande i Japan.

Anna Bratt: Det japanska utbildningssystemet.

Rolf Carlsson: Japanska barns idrottsutövande.

Per-Olof Hansson och Johan Sundqvist: Det japanska utbildnings- och skolsystemet samt samhällets struktur.

Marita Lindahl: Japanska ettåringars lärandestrategier i japansk daghemsmiljö.

Therese Lindberg: Det professionella japanska musiklivet och dess pedagogik.

Elisabeth Solin: Barns och ungdomars stress i skolan.

Paul Vaderlind: Undervisningsmetoder och stimulans i ämnet matematik i skolorna.

Marie Wahlström: Förändringar av det japanska forsknings- och utbildningssystemet.

POLITIK / SAMHÄLLSLIV

Barbro Björkhem och Susanne Gaje: Japanska kvinnliga politikers arbetsförhållanden.

Bert Edström: Japansk utrikespolitik under efterkrigstiden.

Linus Hagström: Japanska maktstrukturers påverkan på internationella förhållanden.

Martin Hall: Japans politiska och ekonomiska nutidshistoria.

Birgitta Johansson: Japansk näringspolitik, särskilt i relation till EU.

Sten Lundberg: Kommunal service och kommunalt självstyre i staden Matsue.

Istvan Papp: De förändrade beslutsprocesserna efter valreformen 1993.

RELIGION & FILOSOFI

Sten Barnekow och Martin Persson: Zen-buddhistisk praktik.

Katarina Bengtsson: Zenbuddhism, Dogen och buddhanaturen.

Håkan Eilert: Dialogen kristendom – buddhism, konfucianska värderingar och samhällsliv.

Gustav Ericsson: Zenbuddhismen i dess kulturella sammanhang.

Sharon Jåma: Japansk religion och filosofi och dess inflytande på samhällslivet.

Natasha Kärvinge: Den buddhistiska grenen Soka Gakkai och religionsfriheten i Japan.

Staffan Lindström: Zenbuddhismen under Meiji-perioden samt prästen Shaku Soen.

SAMHÄLLSKULTUR & VARDAGSLIV

Monica Braw: Japaners uppfattning om möjligheterna att påverka samhället och sina egna liv.

Marie Cornelius Wallgren och Anna von Porat Berghe: Förekomsten av ungdomsvåld och ungdomsbrottslighet i Japan och Sverige.

Kristina Eriksson och Birgitta Sandstedt: Kvinnornas ställning, åldringsvård, personalrekrytering samt japansk kultur.

Jens Hansegård: Hiroshima-bombens offer, Hibakusha.

Lars Hansegård: Tendenser i japansk kultur-och samhällsdebatt.

Disa Håstad: Japans ekonomi och samhällsliv.

Cecilia Johansson: Teceremoni vid Urasenkeskolan i Kyoto.

Mats J. Larsson: Ekonomiska och politiska förhållanden i Japan.

Rita Liljeström: Förändringar av japanska familjemönster familjen.

Mats Magnusson och Karin Walfridsson:

Attitydförändringar till arbete och fritid i det japanska samhället.

Lena Maria Nilsson: Dokumentation i ord och bild av japanskt vardagsliv och hantverk.

Anders Olsson: Icke-japaners, främst svensks, situation i det japanska samhället.

Mats Ris: Småskalig japansk kustvalfångst och dess förhållande till internationell förvaltningspolitik.

Karin Sandqvist: Japanskt samhälls- och familjeliv.

Anita Steiner-Bergendahl: Japanskt samhällsliv på 1600- och 1700-talen.

Jefferik Stocklassa: Strukturuomvandlingen av japansk gruvindustri i Yubari, Hokaido och Omuta.

Karin Torgny: Barns rättigheter.

Erica Wiss: Japanska media arbetssätt vid utformning av utbildningsprogram och samhällsreportage.

SPRÅKVETENSKAP

Johanna Bäckström: Det japanska språkets typologiska situation.

Simon Lundström: Japanska smeknamn, adana samt fonetiska studier.

TEATER

Jurgen Andersson: Japansk barn och ungdomsteater.

Annika Levin: Samtida teater och dans.

Anders Lönnbro: Tolkning och framställning av västerländsk dramatik i Japan.

Michael Meschke: Japansk dockteatertradition.

Christina Nygren: Folklig teater och dans i Japan.

TELEKOMMUNIKATION

Malin Andersson och Susanne Sederblad: Användningen av interaktiva mobila tjänster.

Anne Bergman: Japanska mobila telefonnätet.

Erik Bohlin: Telekommunikaton.

TEXTILHANTVERK & KONSERVERINGSTEKNIKER

Monika Aldehag: Shiboriteknik och dess användning i Sverige.

Margareta Bergstrand och Christina Rudling: Beredning av textila fibrer i hantverkskollektiv och familjeföretag.

Marianne Eriksson och Lena Nessle: Textil reservagefärgning och shiboriteknik.

Petra Holmberg: Japanska museers arbete med sina föremålssamlingar.

Kerstin Lekholm: Traditionella japanska konserveringstekniker av konst på papper och siden.

TRAFIK

Åsa Cruslock och Anna Ternell: Tokyos persontrafik.

Ylva Tägt: De japanska järnvägarnas utveckling.

TRÄHANTVERK

Henrik Allgén: Traditionella japanska bambubearbetningstekniker.

Anders Ekström: Hantverksmässiga uttrycksformer inom scenografi och teatersnickeri.

Johan Palmgren: Japanskt trähantverk.

VÅRD & SOCIAL VÄLFÄRD

Els-Marie Anbäcken: Japansk äldrevård.

Jonatan Axelsson: Japansk kultur och sjukvård.

Erik Backhaus: Japansk sjukvård med tonvikt på anestesi.

Joachim Bergström: Förhållandet mellan snabb samhällsutveckling och psykisk hälsa.

Åsa Cassel: Japans välfärdssystem med tonvikt på äldreförsäkringen LTC (Long Time Care).

Bengt Eriksson: Studier av äldreomsorg och familjesystem i Japan.

Pia Hintze: Japansk äldreomsorg och sjukvård.

Jenny Karis: Japans sjukvårds- och sociala organisation.

Magnus Persson: Den japanska välfärdsstatens omvandling.

Magnus Sjöström: Ny teknik för transplantation av ögats hornhinna.

Gustav Strandell: Äldrevården, särskilt hemtjänsten, i Japan och Sverige.

Gerd Sundström: Social hemtjänst och särskilda boendeformer för äldre i Japan.

Hilja Tuulik-Larsson: Äldreomsorg och familjesystem i Japan.

Sten Windén: Den japanska kooperativa organisationen av hälso- och äldrevård, sk HAN-grupper.

Lena Voigt: Situationen för fysiskt handikappade i Japan.

